

הסימן השני נטהרה מטומאת נבלה, שמצטרפות שחיטות שני הסימנים לטהרה מידי נבלה, או שמא כיון שהסימן הראשון בא גם להתיר באכילה, ואילו השני לא בא להתיר, שכבר נטרפה – אין מצטרף הסימן הראשון לשני לטהרה. ואמרו לפשוט מספקו של אילפא, שמצטרף. (וביש"ש כתב שבעית ר' זירא לא נפשטה. וע' פמ"ג סוס"י כו).

דף לג

ס. האם מותר לישראל לזמן נכרי על בני מעיים? והאם מותר לישראל או לנכרי לאכול בשר שנחתך מבית השחיטה קודם שתצא נפש הבהמה?

רב אחא בר יעקב אמר שלדעת ריש לקיש (שאמר שע"י שחיטת הקנה, נחשבת הריאה כמונחת בסל), אין לזמן נכרי על בני מעיים, שלגביו הרי הם כאבר מן החי, היות שאין השחיטה מתרת להם, אלא מיתת הבהמה, והלא המעיים נידונים כמו שהוצאו מן הבהמה קודם למיתתה. ואולם דבריו נדחו מפני הברייתא שהתירה, לישראל ולנכרי, לחתוך בשר מבית השחיטה קודם צאת נפשה, ולמלחו ולהדיחו יפה יפה (אפילו כשבא לאוכלו צלי. עפ"י ראשונים) ולהמתין עד שתצא נפשה ולאכלו – ואעפ"י שהוצא ממנה בעודה מפרכסת, הרי שכשם שלישאל יצא מידי בשר מן החי ע"י השחיטה (אלא שצריך להמתין עד שתמות משום לא תאכלו על הדם), כך גם לנכרי – שאין לך דבר שלישאל אסור ולב"נ מותר.

א. הרי"ף הביא ברייתא זו להלכה. ואולם מדברי הרמב"ם משמע שפסק שבשר מפרכסת אסור לב"נ. ב. התוס' צדדו שריש לקיש אינו סובר כלל זה, אין לך דבר שלישאל מותר ולב"נ אסור. ולשיטתו אין מזמנים נכרי על בני מעיים. אלא שקשה על כך מהברייתא, וכן ממשנה להלן קב. – ע"ש בתוס'. ג. באופן שהשחיטה לא התירה לישראל, כגון בשחיטת גוי או בבהמה טמאה – אסור הבשר גם לנכרי, שהרי גם לישראל אינו מותר. רשב"א ועוד. ואולם בטרפה שנשחטה – מותר לנכרי, שאיסור דבר אחר גרם לה. (פוסקים).

סא. א. האם בשר קודש צריך הכשר לקבל טומאה?

ב. האם דם קדשים מכשיר את האכלין לקבל טומאה?

א. קיימא לן חיבת הקדש מכשרת לקבל טומאה ואין צריך הכשר נוסף. וע"ע להלן לה-לו.

ב. אמר ר' חייא בר אבא א"ר יוחנן: דם קדשים אינו מכשיר (על הארץ תשפכנו כמים – הא דם שאינו נשפך לארץ כמים, אינו מכשיר).

סב. א. מהי דרגת טומאת סתם ידיים – ומה דינם לחולין, למעשר, לתרומה ולקודש? ומה דין דבר הטעון ביאת

מים מדברי סופרים, לענין כל אלו?

ב. הכניס ידיו לבית המנוגע – מה דינו?

ג. האם יש שלישי-לטומאה בחולין?

א. חכמים גזרו על סתם ידיים שהן טמאות, וטעונות ביאת מים. ודרגת טומאתם – שני לטומאה; – ומותר בחולין בנגיעה ובאכילה (מלבד אכילת פת המצרכת נטילת ידיים. וכן גזרו על דבר שטיבולו

במשקה), ופוסל את התרומה במגען, ומטמא את הקודש ('מטמא' כלומר, מגען נעשה שלישי לטומאה, ואותו שלישי פוסל את מגעו בקודש, להיות רביעי). ולענין מעשר – לר"מ, מותר באכילת מעשר-שני, וחכמים אוסרים. ואמרו בגמרא שלא אסרו חכמים אלא אכילת מעשר, ולא נגיעה. (ואעפ"י שאמרו כאן בלשון 'דלמא' – נראה שכן הוא האמת. תוס' ועוד. וע' חו"א מכשירין ד, ז שהעיר על השמטת הרמב"ם שהטמא מדברי סופרים אסור במעשר).

וכן הדין בכל דבר הטעון ביאת מים מדברי סופרים ולא מדאוריתא.

ב. הכניס ידיו לבית המנוגע – מן התורה אין כאן טומאה, שביאה במקצת לא שמה ביאה. אלא שחכמים גזרו טומאה על הידים; לר' עקיבא גזרו עליהם להיות ראשון-לטומאה, שעשאום כגופו שנטמא. ולחכמים – שניות, כשאר טומאת ידים. (ונפקא מינה, שאפילו נטלם ומיד הכניסם ולא נגעו בשום דבר – הרי הם שניות מחמת ביאה).

בדינם של ידים שהם ראשון-לטומאה – נחלקו תנאים; לתנא קמא, לא הוזכרו להיות תחילות אלא לגבי תרומה וקודש, אבל לא לחולין. ולר' אלעזר בר"ש – אף לחולין, (ופוסלים את מגען).

ג. אין דרגת שלישי-לטומאה בחולין, מלבד לדעת ר' עקיבא (וכל כלי חרש... יטמא – יטמא אחרים. ואין הלכה כמותו אלא כסתם מתניתין בטהרות ב, ג). ואף לשיטתו אפשר דוקא בטומאה דאוריתא, אבל טומאה דרבנן (כגון ב"ח דבר שגזרו חכמים) – אינה עושה שלישי בחולין. (וכתבו התוס' שלרב אסי (בסוטה ל), גם בטומאה דרבנן אמר ר' עקיבא שני עושה שלישי בחולין).

ואולם חולין שנעשים על טהרת התרומה (בפירות, שיש במינם תרומה) – יש בהם שלישי. וכן חולין שנעשו על טהרת הקודש, מלבד לדעת ר' יהושע אליבא דר' הושעיא, אין שלישי בחולין שנעשו על טהרת הקודש, וכן דעת תנא דברייתא להלן. (וכן פסק הרמב"ם. והראב"ד השיגו).

דפים לג – לה

סג. מהו דין טומאתו של האוכל אכלין טמאים בדרגות דלהלן?

א. האוכל אכל ראשון.

ב. אכל שני.

ג. אכל שלישי של חולין.

ד. אכל שלישי של תרומה.

א. האוכל אכל ראשון (לפחות חצי פרס, (שהוא שתי ביצים לשיטת רש"י, או ביצה ומחצה – להרמב"ם. ולרבנו תם גזרו מאוחר יותר גם על אכילת כביצה) – לרבי אליעזר, נעשה גופו ראשון, להיות מגעו שני, (שלישיתו עשו את האוכל כמאכל. ואל תתמה, שהרי מצינו אוכל שאף חמור מן המאכל – בנבלת עוף טהור).

לרבי יהושע, נעשה גופו שני (ופוסל את התרומה במגע, ומטמא קודש. לשיטתו המאכל חמור מן האוכל, שהרי המאכל בכביצה והאוכל בחצי פרס (לגזירה קדמונית. עתוס'). ודין נבלת עוף – חידוש הוא ואין למדים משם).

ב. האוכל אכל שני – נעשה גופו שני, (ואפילו לר' יהושע, כאן עושים את האוכל כמאכל, לפי שמצינו שאכל שני עושה אכל שני ע"י משקין).

ג. האוכל שלישי-לטומאה של חולין – לר' אליעזר, נעשה גופו שלישי, שהאוכל כמאכל. לר' יהושע, נעשה גופו שני לקודש. ופרש רבה בר בר חנה בשם ר' יוחנן, שמדובר דוקא בחולין שנעשו על טהרת תרומה, שטהרתה נחשבת כטומאה כלפי קודש, הלכך אנו דנים אותו כאילו אכל קודש שני, שנעשה גופו שני. ולענין תרומה – מותר במגעה, ומ"מ נפסל גופו מלאכול בתרומה, (שלענין זה נעשה אוכל כנאכל, להיות שלישי. עולא). אבל בחולין שנעשו על טהרת הקודש – לא נעשה גופו שני. ואף אפשר שאין קים כלל שלישי בחולין שנעשו עטה"ק, ומחלוקת תנאים בדבר. וכעין זה אמר ר' יצחק בר שמואל בר מרתא, שהאוכל שלישי של חולין שנעשה עטה"ק – טהור לאכול קדשים. (וכ"ש תרומה. תוהרא"ש. וכ"מ בתוס'). ודבריו ייתכנו הן לר' אליעזר הן לר' יהושע, שסובר ששניהם לא דיברו אלא בחולין שנעשו על טהרת תרומה. עפ"י תוס'. וע' מהרש"א מהדו"ב ובלשון התורא"ש). ואילו ר' אסי בשם ר' יוחנן בשם ר' ינאי אמר, שהוא הדין באוכל שלישי של חולין שנעשו על טהרת הקדש – נעשה גופו שני לקדש. (וכן דעת עולא – לפי הפירוש השני שברש"י. וכן לפרוש התוס' בד"ה האוכל שלישי וד"ה בחולין).

ד. האוכל שלישי של תרומה – דינו כאוכל חולין שנעשו על טהרת התרומה, שמותר בנגיעת תרומה אך אסור לאכלה. (ר' יונתן בשם רבי).

דפים לד – לה

- סד. א. האם מותר לאכול מאכל שלישי של חולין, שמעורבת בו תרומה?
ב. האם מותר לאכול אכלין טמאים שעל ידיהם יטמא גופו של האוכל?
ג. בגדי אוכלי תרומה – מה דינם לגבי אוכלי קודש? בגדי עם הארץ – מה דינם אצל הפרושים?
ד. האם מותר להגיע תרומה באכל של קודש?
ה. רביעי לקודש – מעלה דרבנן היא או מדאורייתא?
ו. אכל שלישי של חולין – האם הוא מטמא קודש?
א. שנינו, מאכל שלישי נאכל בנויד הדמע (= מרק שיש בו תבליני תרומה). ופרשו (אליבא דעולא), שמדובר כאשר אין כזית תרומה בכדי אכילת פרס.
לפי הפירוש הראשון המובא ברש"י (שדוחהו), וכן נקטו בתוס' לעיקר, מדובר בחולין שנעשו על טהרת תרומה. ואעפ"י שהאוכל מאכל שלישי נפסל מלאכול בתרומה, כאן לא גזרו, הואיל ואין בתרומה כזית. (ואעפ"י שחצי שיעור אסור בכל מקום, כאן שהוא איסור דרבנן וגם ע"י תערובת – לא גזרו. רש"י ומהר"ץ חיות בבאור דהתוס'. וע"ע שו"ת דובב מישרים ח"א מט; קיא, א).
אבל לפירוש שנקט רש"י לעיקר, אין מותר אלא בחולין גרידא, שלא נעשו על טהרת תרומה. (ואין בו טומאת-שלישי כלל, לכך מותר לאכלו. ואעפ"י שמעורבת בו מעט תרומה, לא נטמא המאכל כלל).
ב. מרש"י משמע שנקט שאסור לאכול מאכל טמא משום שעל ידי כך יטמא גופו, (וטומאת גויה אסורה למ"ד דאורייתא ולמ"ד מדרבנן). ואילו התוס' ושאר ראשונים חולקים, שאין איסור בדבר אלא אם בא לאכול תרומה או קדש, או ברגל.